

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Автор на дисертационния труд: Наталия Михова Стоянова

Тема на дисертационния труд: „Усъвършенстване на организацията и информационното осигуряване на управлението на автосервизното предприятие”

Рецензент: проф.д-р Младен Велев -шифри 05.02.18. “Икономика и управление” и 05.02.21. “Организация и управление на производството”, член на научно жури (Заповен на Ректора на ВСУ – Варна, N 785/19.04.2012г., избран за рецензент на заседание на научното жури на 07.05.2012 г.

Дисертационният труд на Наталия Михова Стоянова на тема „Усъвършенстване на организацията и информационното осигуряване на управлението на автосервизното предприятие” за присъждане на образователната и научна степен “Доктор” се състои от увод, три глави, библиография и приложения. Той включва 198 страници текст, 28 фигури и 26 таблици.

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.

Повишаването на ефективността на дейността е важно условие за висока конкурентоспособност на предприятията. Това с особена сила важи за автосервизната дейност, поради високата конкурентност на сектора. В тези условия все повече се увеличава интересът към теоретичното осветляване и решаването на проблемите на ефективното управление на автосервизните предприятия. В резултат на нарастващата им практическа актуалност през последните години се увеличава и броят на научните публикации, посветени на тях. Извършват се и множество емпирични изследвания. Въпреки това все още редица важни проблеми остават нерешени или не са достатъчно добре разработени.

В тази връзка може да се заключи, че **темата** на дисертацията е **сполучливо избрана**. Тя е **актуална** и има голяма практическа значимост. Докторантката е обосновала добре тази значимост и актуалност. Ясно е открила нерешените и ненапълно решените проблеми и на тази основа е определила кои от тях се заема да реши.

Трябва да се подчертае, че избраната тема е **благодатна** за докторска дисертация, поради нейната научна значимост, практическа важност и недостатъчна разработеност. В същото време тя е **много комплексна и сложна** и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка, добри аналитични способности и опит в извършването на научни изследвания.

2. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал.

За целите на изследването докторантката е използвала общо **130 литературни източника**, в това число на кирилица и латиница, и електронни източници. Те са реално използвани и цитирани в текста на дисертацията. Тези литературни източници са

достатъчно разнообразни и богати за осъществяване на задълбочено научно изследване по дадената тема. Литературните източници са ползвани добросъвестно и коректно, което дава възможност да се отличи личния принос на докторанта.

Може да се направи извода, че докторантката **познава литературата** в областта на изследвания проблем. Това е способствало тя **логически да достигне до съответните теоретико-методологически обобщения, методически решения и аргументирани предложения**. Използваният богат научен апарат и показаната способност за конструктивен анализ, научни обобщения и аргументирани предложения свидетелстват за висока **научна ерудиция**.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

За решаването на поставените задачи и постигане на целта докторантката е съчетала използването на няколко подхода на изследване. Приложила е **системния, предметния, структурния и сравнителния подходи**, което и е позволило да изведе важни заключения и обобщения, въз основа на които по-късно са направени конкретни методически предложения. За реализацията им са използвани **сравнителния метод, методите на анализ и синтез и др.**

Посочените изследователски подходи и методи са **сполучливо избрани и умело използвани**, което е допринесло за **успешното осъществяване на дисертационното изследване**.

4. Кратка аналитична характеристика и оценка на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Предметът, обектът, целта и задачите на дисертационния труд са коректно определени. Структурата на дисертацията е **логически изградена** и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на изследователските **задачи и цел**. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици и фигури, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същността на изследването.

В глава първа е направен литературен обзор по проблемите на автосервизната дейност. Анализирани са нейната същност и специфика. Значително място е отделено на новите тенденции в развитието на този сектор. Анализът **показва високата компетентност и научна задълбоченост на докторанта**.

В глава втора е извършено емпирично изследване на основните процеси в организацията на дейността на автосервизните предприятия. Постигнати са резултати с голямо значение за теорията и практиката. Разработеното в тази глава **показва добрата теоретична подготовка и научна задълбоченост на докторантката, както и способността ѝ да прави научни изследвания и обобщения**.

Глава трета е методически характер. Вниманието е насочено към разработване на модели на производствения процес в автосервизните предприятия и за информационна система на управлението. Извършена е и апробация на моделите, която **показва практическата им приложимост**.

Според мен, разработеното в трета глава съдържа главните достойнства на дисертационния труд и то заслужава висока оценка. То **показва умението на докторанта**,

на основата на задълбочените си знания, да генерира методически решения и аргументирани предложения директно приложими в практиката.

Може да се заключи, че **целта и изследователските задачи пред дисертационния труд са последователно и реално изпълнени.**

5. Приноси на дисертационния труд.

Най-съществените **научно-приложни приноси**, постигнати в дисертационния труд, са следните:

1. Оценено е състоянието и тенденциите в развитието на автосервизната дейност в България и в Европейския съюз и са обобщени влияещите фактори за стабилно икономическо развитие.
2. Предложена е класификация на предприятията, извършващи автосервизни услуги, чрез уточняване на понятийния апарат и въвеждане на специфични критерии.
3. Представена е обобщена производствено-технологична схема на процесите и дейностите в автосервизното предприятие.
4. Представен е усъвършенстван модел на производствения процес в автосервизните предприятия, ориентиран към постигането на стабилност в тяхното развитие, на основата на финансово-икономически критерии.
5. Разработен е концептуален модел на информационна система за управление на стабилността на автосервизните предприятия, посредством въвеждането на индекс и група от индикатори за развитие на база комплексен финансов измерител.

Посочените приноси са със **значимост за науката и практиката**. Те биха могли да се отнесат към **следните групи**:

- обогатяване, конкретизиране и прецизиране на съществуващи научни знания;
- доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории;
- приложение на съществуващи методи за решение на конкретен проблем с формулирани изводи и препоръки за практиката;

6. Оценка за степента на личното участие на дисертанта в приносите.

Посочените приноси са **лично дело на докторанта**.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд.

Посочени са 11 публикации по дисертационния труд - статии и научни доклади. Издателствата са престижни. Може да се приеме, че научните публикации на докторантката са достатъчни и че в тях са публикувани основните моменти на дисертацията. Явно е, че **идеите и научните постижения на докторантката са получили обществено признание и се използват от научната общност.**

8. Оценка на съответствието на автореферата с изискванията за изготвянето му.

В резултат на внимателното ми запознаване с автореферата и със съдържанието на дисертационен труд достигнах заключението, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията.

2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той отразява основните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото от докторантката.
3. Справката за приносите е коректно направена, а приносите са добре открити и ясно формулирани.

9. Критични бележки и препоръки.

Внимателното ми запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобщя, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Същевременно имам и някои **критични бележки**. По-важните от тях са:

1. Литературният обзор не е достатъчно аналитичен и критичен, а е по-скоро запознаващ. Резултатите биха били по-добри, ако становищата на различните автори бяха подложени на критичен анализ с цел извеждане на нерешените, неизяснените или ненапълно решените или изяснени проблеми във връзка с организацията и управлението на автосервизната дейност.
2. Струва ми се някои важни аспекти на организацията на автосервизната дейност са останали извън вниманието на докторантката. Такива например са проблемите на териториалната организация на сервизните вериги (къде и какви сервиси да се изградят), за необходимия капацитет на сервизните предприятия, за осигуряването с резервни части, за поддържаните запаси и др.
3. Проведеното емпирично изследване заслужава висока оценка, но то не изчерпва всички аспекти на изследователските проблеми, поставени пред дисертацията. То характеризира и оценява не толкова организацията на дейността на автосервизните предприятия, а крайните резултати от нея при сегашното ѝ състояние.
4. Струва ми се, че слабост на използвания кибернетичен модел е, че той не отчита техническата съоръженост и производствения капацитет на отделните изследвани автосервизни предприятия.
5. Считам, че предложената формула на индекса за стабилно развитие страда от някои слабости, които ограничават практическата ѝ използваемост. Така например:
 - математическият ѝ запис не е прецизен;
 - в сегашния му вид, определянето на средния коефициент на растеж не предвижда възможността промяната на част или на всички компоненти да е не в положителна (както е заложено във Фиг.3.2.), а в отрицателна посока. Впрочем, по тази формула се получава, че средния коефициент на растеж почти винаги е отрицателна величина, а следователно същото важи и за индекса на растеж;
 - индикаторите за растеж имат различна значимост за крайните резултати, а това не е отчетено във формулата за средния коефициент на растеж. Така например, не е логично да се приема, че стойността на материалните ресурси и тази на отпадъците имат еднакво значение и т.н.
6. От прецизиране се нуждаят и други формули и показатели. Например, посоченият във Фиг.3.2. на стр.128 целеви индикатор за стойността на

данъците и таксите е значително по-нисък от базовия и текущия. Това не може да се реализира на практика и е икономически необосновано, защото стремежът за увеличаване на продажбите и печалбата неминуемо е съпроводено и с увеличаване на данъците, а не обратно.

Необходимо е да се подчертае, че посочените критични бележки не са от естество, което да омаловажи достойнствата на дисертационния труд и да попречи на общата му положителна оценка. Те по-скоро са насоки за научна дискусия и препоръки за бъдещата работа на докторанта.

Заключение:

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е постигната. Постигнати са научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен.

Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да **присъдят на докторанта Наталия Михова Стоянова образователната и научната степен “Доктор”**.

София, 02.06.2012 г.

Рецензент: